

blokkba tömörültek a fasiszta államokkal és azok hódító politikájával szemben.

A konferencia Roosevelttel politikai elveinek győzelmét jelentő amerikai viszonylatokban és ha a konferencia államai a jövőben annak határozata szellemében dolgoznak nemzetközi téren, a demokrácia hatalmas szövetségest nyert bennük. A visszhang, amit a konferencia, utána pedig Roosevelttel újévi levele a német sajtóból kiváltott, mindenesetre ezt bizonyítja.

Szántó Arpád

Figyelő

Mazepa, Ukrajna utolsó hetmanja

*Dörögtek az ágyúk egyszer réges-rég
És a kozák kardok vágása nyomán
Búzaként hullott rendre az ellenség.*

*A széles szteppék véráztatta földjén
Sírhanatok végtelen hosszú sora nőtt:
De dús lomb zöldült a szabadság tölgyén.*

*Ukrajna mostan csöndes és szabad,
Csak a sírok susognak a múlttól
És várják az új betörőhadat.*

(Sevesenkó)

Ukrajnával, a horogkeresztes új középkor világhódító terveivel kapcsolatban egy elmúlt történelmi időnek, a 18-ik századnak világ-raszoló eseménye jut eszünkbe.

XIII. Károly, svéd király korának leghíresebb hadvezére volt. Hadjárataiban legyőzte a lengyeleket, majd a névai csatában Nagy Péter cár seregét zúzta szét. Dicsősége tetőpontján állott, mikor Ukrajna hetmannja, Mazepa levelet intézett hozzá azzal az indítvány-nyal, hogy induljon meg Ukrajna felé, hol ha megérkezik, ő kozákjaival hozzácsatlakozik. A nagyravágyó svéd király előtt óriási politikai célkitűzések nyíltak meg. Ukrajna önálló lesz és Svédországgal baráti kapcsolatokban áll majd. A svédek ezidőtájt kezükben tartották a balti államokat. Lengyel- és Oroszország minden ellenállásra képtelenek voltak (legalább is XIII. Károly úgy vélte). Mazepa tervének megvalósítása Kelet Európának új arcot adott volna. A svéd hatalom a Balti tengertől a Fekete tengerig terjedne, Lengyel- és Oroszország a svéd király hűbéreseivé válnának. Svédország lenne Európa legerősebb hatalma és az Ázsia felé vezető utakat kezében tartaná . . .

XIII. Károly elindult seregével, amely akkor a világ legjobb katonasága volt, de az ukránok nem követték hetmannjukat, hanem Oroszország oldalán maradtak. Mazeppával a svéd táborba csak néhány barátja ment. Poltavánál Nagy Péter, az ukránokkal megerősödve a svédekre megsemmisítő vereséget mért. XIII. Károly egész serege a csatásokon maradt. A világhódító tervek csúfosan elbuktak. A király megsebesült és lórakötve menekült végig Ukrajnán (lábsebet kapott). Hosszú viszontagságok után jutott el Konstantinápolyba. Minden dicsőségéből csak agyonhajszolt lova, lerongyolódott ruhája és sebe maradt meg. Svédország harmadrendű állammá vált és a fontos politikai tényezők sorából kiesett.

A világhírű angol költő, Byron gyönyörű költeményében, a „Mazeppá“-ban írta meg ezt a tragédiát:

*A poltavai harc lebírtá
Károlyt, a nagy királyi svédet,
Egész sereg hullott a sírba,
Harcolni érte ki se égett.*

*A harci kedv és a dicsőség,
Mely, mint az ember, hűtelen,
Kegyelte mostan cári hőstét
És Moszkva állott győztesen.“*

Mazeppa volt Ukrajna utolsó hetmannja. A világháború végén, a német hadvezetőség megkísérelte ugyan feltámasztani a hetmannságot, de Szkoropadszki Mazeppánál is gyászosabb és gyorsabb véget ért. *Emigránsként él Berlinben.* Megéljük-e, hogy a történelem még egyszer megismétlődik?

László Endre

Kínai női generálisok

Kvantung tartományban az utolsó hét harcai folyamán a japánok foglyul ejtették Van Bi Meit, egy női gerilla csapat parancsnokát. A japánok foglyukat azonnal kivégezték. Evvel a kivégzéssel kapcsolatban a világsajtóban cikkek jelentek meg azokról a kínai nőkről, akik a japánok elleni harcokban nagy szerepet játszanak.

Ezek közül kiemelkedik Dzsao Tun, egy tizenötéves leány, aki jónéhány gerilla csapatot szervezett meg. Az a csapat, amelynek ő a parancsnoka, csak győzelmet ismer. A japánok felbőszülve ennek a lánynak ténykedésén, hatalmas vérdíjat tűztek ki fejére, azzal a reménnyel, hogy majd csak akad olyan kínai, aki elfogadja a japán júdáspénzt és elárulja Dzsao Tun rejtekhelyét.

Nem egyszer küldött ki a japán hadvezetőség állig felfegyverzett csapatokat azzal a feladattal, hogy Dzsao Tun csapatát körülfogják és vezetőjével együtt felkoncolják. Mindez eredmény nélkül maradt.

Fiatal évei ellenére Dzsao Tun elsőrangú hadvezér. Mindeddig sikerrel bújt ki a japánok csapdáiból és napról-napra újabb tetteivel lelkesíti a szabadságáért harcoló Kína népét.

Fel kell még említenünk Li-U-Guant, a mandzsukuói gerilla hadsereg vezérkari főnökét. Ez a nő is bámulatraméltó hadvezető. Egész Mandzsukuót elárasztotta csapataival. Ezek a csapatok a fegyveres harc mellett politikai agitációt is fejtenek ki. A jelszavuk: **Kína összes népeinek egyesülése a japán betolakodók ellen.** A napokban Li-U-Guan vakmerő műveletet hajtott végre. A japánok ágyútüzében csapatával átkelt a Ja-Lu folyón, megsemmisítette a folyó japán védőrségét és Mandzsukuó újabb területein bontotta ki a demokratikus népegység szabadságharcának diadalmas zászlaját.

Szakács Gábor

Kortársak

ROOSEVELT: „Hitem, hogy mi nem csak a világ legerősebb demokráciája vagyunk, hanem a többi demokráciák is elvárják tőlünk, hogy mi álljunk az élükre, nehogy a demokrata világ megsemmisüljön. Az, amit az Egyesült Államok a közeljövőben megtesznek, vagy elmulasztanak, fontosabb lesz a következő száz év emberisége sorsának alakulására mint azt bárki is hinné.

Vannak emberek, akik azt hiszik, hogy csak a békében is kaszárnnyában élő népek, kiknek gondolkodását és munkáját egyetlen ember irányítja, hogy csak az ilyen népek teremthetik meg a maguk és mások biztonságát. Az én meggyőződésem, hogy a népek biztonságát és boldogulását csakis a demokrácia rendszerén lehet felépíteni. A mi jövőnk azonban nemcsak a néptől, a konzervativizmustól és fatalizmustól függ, hanem attól a teremtő munkától, amit a jövőben fogunk folytatni.“

SANDLER (Svédország külügyminisztere): „Az egész kontinens kis országai feszült figyelemmel követik a nagyhatalmak játékait. A kis országok maguk akarják elintézni egymásközi ügyeiket és nem kívánják egyetlen nagyhatalom gazdasági, vagy politikai gyámkodását sem... Mi semlegesek akarunk maradni, de ez nem azt jelenti, hogy más országok a mi belügyeinkbe avatkozhatnak. Különösen ellene vagyunk annak a kísérletnek, hogy kereskedelmünk külső parancsra „árjásítsák.“ Azt követelték néhány cégünkötől, amelyek olyan államokkal tartanak fenn kapcsolatot, ahol a faji törvények vannak életben, hogy alkalmazottaikra — ha a kereskedelmi összeköttetést meg akarja őrizni — léptessék életbe az árja paragrafust. Kiváltképp azt követelték, hogy az illető kormányt tudósítsák tőkéjük faji hovatarozandóságáról. Hát ez túl **megy minden határon**... Fölhívom a svéd ipart és kereskedelmet, hogy csak egy elvet kövessen: azt, hogy a mi hazánkban csakis a mi törvényeink érvényesek... A merészségre gyöngeséggel felelni nem helyes módszer.“

HITLER: „A ravasz győző követelését a legyőzöttel szemben mindig apródonként emeli. Csak így számíthat arra, hogy az a nép, mely jellemét elvesztette — és ilyen minden magát önként megadótt nép — nem érez okot az ellenszegülésre, különösen nem a fegyveres ellenállásra. És minél több ilyen apró nyomásnak engedett ez a nép, annál kevésbé érzi a védekezés jogosságát, szükségét, valamilyen új és elszigeteltnek látszó követeléssel szemben, mikor már nagyobb csapásokat is szótlanul elviselt. És minden ilyen apró követelés elszigeteltnek látszik annak ellenére, hogy állandóan megismétlődik.

Karthago pusztulása is egy nép olyan lassú pusztulásának a szomorú képe, ahol maga a nép volt a hibás.“ (Mein Kampf 759—760)

K. ČAPEK: „Sok minden megváltozott az utóbbi időben, de az emberek nem; most csak jobban tudjuk, hogy ki kiesoda. Aki illendelmes, az mindig az volt, aki hű volt, hű ma is. Aki szélkakas, azelőtt is a széllal forgott. Aki ma azt hiszi, hogy eljött az ő ideje, az mindig csak magára gondolt. Senki sem lesz renegát, ha nem volt az; aki hitet változtat, annak sohse volt hite. Az embert nem lehet átgyúrní, legfőljebb igazi színében mutatkozik most meg. A népet se lehet átfórmálni, ha csak évszázadok nem állnak rendelkezésre. Csak a tömeget lehet ma így, holnap úgy vezetni. Aki gyűlöl, az a gyűlöletét mindig magában hordta, hisz honnan került volna egyszerre belé. Aki szolgált, tovább is szolgál, aki akarta a jót, az ezután is akarja. Az akarat sem változott. Ne nézz az elváltoztatott arcra; senki sem lesz szebb, ha vonásait megváltoztatja.

Súlyos vizsga a néhez megismerés. A legutóbbi eseményekről megírandó történelmünknek lesz egy alcíme: Ki kiesoda volt? És a jó emlékezőtehetség is azon dolgok közé tartozik, amik szükségeseek és azok is lesznek.“

DUFF COOPER: „A civilizáció esküdt ellenségének kell tekinteni azt a rendszert, amelynek első életjelei a könyvmáglyák voltak és amely céljául tűzte ki, hogy megsemmisítse azt a fajt, amely a világnak a kereszténységet adta.“

CORDELL HULL (az USA külügyminisztere): „Az emberiség tragikus válaszüton van: szabadság, vagy szolgaság, rend, vagy anarchia, haladás, vagy reakció, civilizáció vagy barbarizmus. Az amerikai világrész köztársaságainak ki kell jelenteniök, hogy náluk az egy fej fennsőbbségéről szóló tennak nincs semmi keresnivalója.“

MASSARYK: „Aki Krisztus tanítását követi, nem lehet antiszemita. Vagy egyik vagy másik. Vagy vagyok keresztény, vagy antiszemita.“

1284 AMERIKAI TUDÓS: „A totális államokban uralkodó fajelméletek a tudományos igazságokkal szöges ellentétben állnak. Az amerikai tudósok meggyőződése, hogy a tudomány a nemzeti és más határoktól független és fejlődni csak békében és lelkiismereti szabadságban tud. Hitünk, hogy a világ mai fejlődési fokán a szellemi munka szabadságát csak a demokrácia biztosítja. Minden támadást a gondolat-szabadság ellen úgy kell tekintenünk, mintha azt a demokrácia ellen intézték volna.“